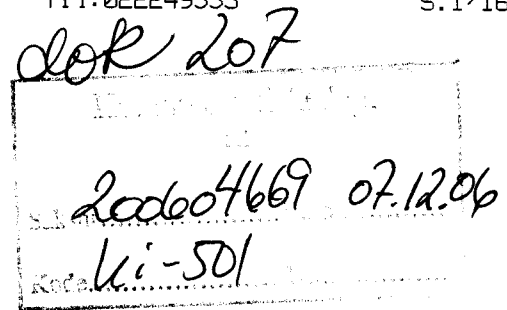

DEN NORSKE KIRKE
Nord-Hålogaland bispedømmeråd

Kultur- og kirkedepartement
Boks 8030 Dep
0030 OSLO

Dato: 04.12.2006

Vår ref: 06/259-10 SIS

Deres ref:

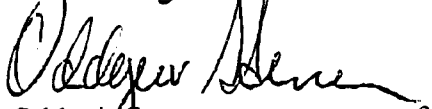
NOU 2006: Staten og Den norske kirke - høringssvar

Nord-Hålogaland bispedømmeråd har sitt møte 4. desember 2006 behandlet NOU 2006:2 Staten og Den norske kirke i sak 75/06. Rådets høringsuttalelse følger vedlagt.

Først gjengis rådets hovedstandpunkter og underliggende premisser. Kirken på Svalbard og samisk kirkeliv gis egne avsnitt. Dernest følger åtte punkter som utgjør en utfyllende kommentar til departementets spørsmålsskjema. Utfylt skjema vedlegges høringsuttalelsen.

Det gjøres oppmerksom på at Nord-Hålogaland biskop sender egen høringsuttalelse, og at han derfor avsto fra å stemme i rådets behandling av denne sak.

Med vennlig hilsen

Oddgeir Stenersen e.f.
stiftsdirektør

Sigmund Skollevoll
stiftskapellan/rådgiver
Direkte innvalg: 77 60 39 82

DEN NORSKE KIRKE

Nord-Hålogaland bispedømmeråd

Kultur- og kirkedepartement
Boks 8030 Dep
0030 OSLO

Dato: 04.12.2006

Vår ref: 06/259-9 SIS

Deres ref:

NOU 2006: Staten og Den norske kirke - høringsvar

Premisser og hovedstandpunkt

NOU 2006: 2 – Staten og Den norske kirke dreier seg om hvordan staten skal organisere sitt forhold til Den norske kirke. Like fullt er det viktig for Nord-Hålogaland bispedømmeråd å sette ord på noen viktige premisser om hvordan kirken i fremtiden skal være, og som ligger til grunn for rådets høringsuttalelse. Forøvrig gis kirken på Svalbard og samisk kirkeliv egne avsnitt.

Premisser

Nord-Hålogaland bispedømmeråd vil peke på at Den norske kirkes oppslutning i befolkningen og dens historiske og aktuelle betydning for kultur og samfunnsliv begrunner at den i sin relasjon til staten fortsatt gis en viss særstilling i forhold til andre tros- og livssynssamfunn. Videre forutsetter rådet at staten også i fremtiden vil føre en aktiv, offensiv og støttende tros- og livssynspolitikk og ta ansvar for finansiering av tros- og livssynssamfunns virksomhet, slik at Den norske kirke fortsatt kan gi et landsdekkende kirkelig og lokalt basert tilbud på hvert et sted i landet. En offentlig finansiering er nødvendig hvis tros- og livssynsfriheten skal kunne sikres reell frihet til å utøve sin tro og sitt livssyn. Denne offentlige finansiering må gi mulighet for å videreutvikle samisk kirkeliv særlig, men også det kvenske. Videre må særlige strukturer som ikke naturlig kan organiseres som vanlige lokalmenigheter kunne fortsette. Her tenkes det på Norsk kirke i utlandet og deres arbeid for nordmenn over hele kloden. Innenlands vil det dreie seg om Feltprestkorpsen, Døvekirken, kirken på Svalbard og arbeid i fengsler, sykehus, universiteter og høyskoler.

Øvrige premisser er at kirken fortsatt skal være en åpen og inkluderende folkekirke med en demokratisk struktur, med dåp som eneste medlemskriterium og med den lokale menighet som grunnivå og basis.

Hovedstandpunkt

Flertallet: Ut fra premissene ovenfor mener et flertall på 5 i Nord-Hålogaland bispedømmeråd at det er på tide å ta et nytt skritt i den kirkelige reformprosessen og endre forholdet mellom staten og Den norske kirke. Forholdet mellom staten og Den norske kirke må i fremtiden ta hensyn til at tros- og livssynsfrihet også er en kollektiv rettighet, og bispedømmerådets flertall går derfor inn for at Den norske kirke

organiseres som en lovforankret folkekirke. Dette innebærer at det direkte statlige kirkestyret avvikles, og de grunnlovsbestemmelser som hjemler dagens statskirkeordning oppheves eller endres. Den norske kirke blir et eget rettssubjekt som ved sine valgte organer selv fastsetter sin Kirkeordning. En tilknytning mellom staten og Den norske kirke opprettholdes ved at Den norske kirke gis et særskilt lovgrunnlag. Dette må utformes slik at kravet om ikke-diskriminering av andre tros- og livssynssamfunn ivaretas. Retten til å utnevne biskoper og proster, og annen myndighet som i dag ligger til det statlige kirkestyret, overføres som en konsekvens av dette til kirkelige organer.

Samtidig er det viktig for bispedømmerådets flertall å presisere at det vil være kontinuitet i forholdet mellom kirken og dens medlemmer, lokalsamfunn og storsamfunn. Kirken skal ikke tas fra folk. Det er den samme kirke som videreføres og som vil finnes i alle lokalsamfunn. Det er relasjonene til staten som endres, ikke tilhørigheten til folket.

Statens oppgave blir å ivareta hensynet til tros- og livssynsfriheten, styrke Den norske kirke som trossamfunn og folkekirke, og fremme tros- og livssynssamfunns rolle i det offentlige rom. Dette gjøres best ved å anse tros- og livssynsmangfoldet som et ønsket og positivt fellesgode som gis en solid finansiering over offentlige budsjetter.

Mindretallet: Ut fra premissene ovenfor mener et mindretall på 2 i Nord-Hålogaland bispedømmeråd at en fortsettelse av den grunnlovsforankrede folkekirke vi har i dag er den kirkeordning som best legger forholdene til rette for en folkekirke som kan være tilstede med sitt nærvær overalt i landet. Det er også viktig at gjeldende kirkeordning er en god ramme for en grunnleggende følelse av tilhørighet i samfunnet og det bør ikke gjøres endringer som fratar noen følelsen av tilhørighet til kirken. Den norske kirke kan best utvikles og reformeres videre innen rammen av en grunnlovsfestet folkekirke og gjennom denne ordning opprettholde kirkens rolle som kultur- og tradisjonsbærer i folket og sikre at tros- og livssynsspørsmål er en viktig sak i vårt offentlige rom.

Dagens kirkeordning gir en økonomisk basis, ikke bare for Den norske kirkes drift, men også for andre tros- og livssynssamfunn. Dette betyr at ingen stenges ute fra deltakelse i tros- og livssynssamfunn av økonomiske årsaker. Dette økonomiske likebehandlingsprinsipp betyr samtidig at dagens statskirkeordning ikke anses å være i juridisk konflikt med prinsippet om religionsfrihet. For øvrig er kirkelig statsråd et kirkelig organ som har vist seg å være en god garantist for en bred og inkluderende folkekirke.

Kirken på Svalbard

Organiseringen av det kirkelige tilbudet på Svalbard er en unik konstruksjon, formet ut fra de helt spesielle behov og forutsetninger som samfunnet der byr på.

Svalbardtraktaten forplikter Norge til å likebehandle traktatstatenes borgere i næringsøyemed, men gir ingen forpliktelse til å sikre religiøs betjening for de av traktatstatenes borgere som befinner seg på øygruppen. Kirken på Svalbard har like fullt valgt å påta seg ansvar for betjening av troende i flere kirkesamfunn enn Den norske kirke, og det har bidratt til bedre kontakt mellom de ulike bosetningene. Dette er en strategi som norske myndigheter bekreftet i Stortingsproposisjon nr. 1/2003, som beskriver Svalbard kirke slik: "Svalbard kirke betjener alle som bor på øygruppa. Foruten den norske bosettingen i Longyearbyen og Ny-Ålesund, befolkningen i

Barentsburg og den polske befolkningen i Hornsund, besøkes også regelmessig innbyggerne i Svea og fungstmenn og andre overvintreere rundt om på Svalbard. Kirken har som mål at også utenlandske bosatte på Svalbard skal få tilgang på kirkelige tjenester. Man søker å legge praktisk til rette for at befolkningen i Barentsburg og polakkene i Hornsund kan betjenes av prester tilhørende deres eget trossamfunn''.

Denne målsetting og praksis går langt ut over det et vanlig menighetsråd vil ha som sitt normale ansvarsområde, men er svært viktig for Svalbardsamfunnet som helhet. Det antas også at strategien er en ønsket del av den norske tilstedeværelse på Svalbard.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd går derfor ikke inn for å gjøre kirkerådet i Longyearbyen til et ordinært menighetsråd i Den norske kirke, da dette vil gi et for snevert fokus. Rådet går inn for at dagens ordning opprettholdes ved eventuelle endrede relasjoner mellom stat og kirke. Dette betyr at kirken på Svalbard fortsatt bør finansieres direkte av Polaravdelingen i Justisdepartementet, at kirkebygget i Longyearbyen fortsatt bør anses som eid av staten og at soknepresten fortsetter som den økonomiske og operative ansvarlige leder for den kirkelige tjeneste på Svalbard under tilsyn av Nord-Hålogaland biskop.

Samisk kirkeliv

Både staten og Den norske kirke har en særskilt forpliktelse overfor samene som urfolk. Det er uttalte behov for å ivareta nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk språk og tradisjoner i gudstjenesteliv og i alt kirkelig arbeid. I tillegg er det et sterkt behov for å satse på ungdomsarbeid og å rekruttere og utfordre i samiske miljøer til tjeneste i kirken.

De flerspråklige forpliktelser medfører i seg selv økte kostnader. Det er følgelig særskilt viktig og nødvendig at det uansett kirkeordning sikres et ansvarlig ressursgrunnlag for å dekke dette behov og for videreutvikling av samisk kirkeliv.

Kommentarer til vedlagte spørreskjema

1. Hvilke overordnede prinsipper bør ligge til grunn for tros- og livssynspolitikken?

Staten må også i fremtiden føre en aktiv, offensiv og støttende tros- og livssynspolitikk, slik som den gjør det i dag. Dette betyr at tro og livssyn må gis en legitim og naturlig rolle i det offentlige rom, også i lokalsamfunnet. Det betyr også at ingen skal stenges ute fra deltakelse i tros- og livssynssamfunn av økonomiske årsaker. Den norske kirke skal også i fremtiden kunne gi et landsdekkende kirkelig tilbud, med utgangspunkt i den lokale menighet.

Staten må i tillegg ha religionsfrihet som overordnet prinsipp for sin politikk på dette området. Dette gjelder både individuelt for alle landets innbyggere og kollektivt for alle tros- og livssynssamfunn, inklusive Den norske kirke.

2. Den norske kirke som statskirke

Både flertallet og mindretallet i bispedømmerådet mener at de modeller de går inn for kan betegnes som fortsatt statskirke. Men avkrysningsmulighetene i spørreskjemaet er så begrensede og sjablongmessige at rådet ikke finner å ville krysse av for noe alternativ på dette punkt, men henviser til punktet under.

3. I hvilken lov bør Den norske kirke være forankret?

Flertallet: Et flertall på 5 i Nord-Hålogaland bispedømmeråd mener at relasjonene mellom stat og kirke må endres og går inn for at Den norske kirke skal organiseres som en lovforankret folkekirke. Tiden er nå inne til å selvstendiggjøre kirken juridisk og faktisk og dermed avvikle det direkte, statlige kirkestyret. Modellen lovforankret folkekirke vil gi Den norske kirke et definert forhold til staten som er annerledes enn de andre tros- og livssynssamfunnene. Bispedømmerådets flertall vil mene at også dette er en statskirkevariant, men med løsere bånd mellom stat og kirke. Med henvisning til de tette relasjoner mellom folk og kirke både historisk og nå i vår tid, vil bispedømmerådets flertall mene at staten også i fremtiden må gi Den norske kirke mulighet til å løse flere nasjonale oppgaver som et menighetsråd vanskelig kan dekke. Dette vil kunne være Norsk kirke i utlandet og deres arbeid for nordmenn over hele kloden. Innenlands vil det dreie seg om Feltprestkorpsen, Døvekirken, kirken på Svalbard og arbeid i fengsler, sykehus, universiteter og høyskoler.

Mindretallet: Så lenge det offentlige likebehandler alle tros- og livssynssamfunn økonomisk med Den norske kirke, vil en fortsettelse av statskirkeordningen ikke bryte med de to overordnede prinsippene nevnt i punkt 1. Med tanke på den lange historien mellom stat og kirke i vårt folk, går derfor et mindretall på 2 i Nord-Hålogaland bispedømmeråd inn for å opprettholde Den norske kirke som statskirke etter modellen grunnlovsforankret folkekirke.

4. Hvordan bør Den norske kirke finansieres?

Den norske kirke skal også i fremtiden ha et landsdekkende basistilbud for sine medlemmer. En slik tilstedeværelse koster ekstra ressurser slik vårt land er sammensatt, men kun ved å være til stede lokalt kan kirken være kirke for alle i landet. Kirken skal være tilstede lokalt og ingen skal miste sin lokale tilhørighet. Dette tilsier i tillegg av momentene i punkt 1, at kirken også i fremtiden blir offentlig finansiert fullt ut. Vi har i Norge ingen tradisjon for at kirken har egen beskatningsmyndighet, slik som i Sverige og Finland. Ressursene til kirken har alltid vært en del av det offentlige skattøret, uten at dette har kommet direkte frem på skatteseddelen. Ressurser til kirken – og tilsvarende for andre tros- og livssynssamfunn – må komme som bevilgning fra staten stat og kommune.

5. Hvordan bør valgordningene og demokratiet være dersom statskirkeordningen avvikles?

Kirkestyre er alle medlemmers ansvar. Dåp må være eneste kriterium for medlemskap med tilhørende stemmerett og valgbarhet. Det kirkelige demokrati må styrkes ved gjennomtenkte valgordninger og forhøyet valgdeltakelse. Dette gjelder uansett hvilken kirkemodell som velges i fremtiden. Prinsippet med å knytte de kirkelige valg til samme sted som de offentlige valg er imidlertid problematisk med tanke på at det å være norsk og det å være medlem av Den norske kirke ikke er ett og det samme. Men å legge valgene til samme tid, men i andre lokaler burde ikke bryte med likebehandlingsprinsippet overfor alle tros- og livssynssamfunn.

Når det gjelder spørsmålet om direkte valg, må en tenke nøye igjennom hvor mange typer kirkelige valg medlemmene er motivert til å stille opp på. Det er selvsagt og umistelig med direkte valg til kirkens grunnnivå, lokalmenigheten.

Flertallet: Ut over dette mener et flertall på 5 i Nord-Hålogaland bispedømmeråd at indirekte valg til bispedømmeråd og Kirkemøte gir tilstrekkelig demokratisk basis for disse nivå. Det er også en fordel med gjennomgående representasjon til disse organene,

noc som dagens valgordning gir.

Mindretallet: Et mindretall på 2 i Nord-Hålogaland bispedømmeråd mener at man i tillegg bør ha direkte valg til bispedømmerådets leke medlemmer i fremtiden, herunder også samiske representanter og fra Døvekirken. Men samtidig må nominasjons- og valgordninger sikre soknens nødvendig representasjon og gi en rimelig kjønns- og aldersbalanse. Kirkemøtet består hovedsakelig av bispedømmerådets medlemmer, og man trenger ikke et ytterligere valg for å velge dette.

6. Dersom statskirkeordningen avvikles, hva bør i så fall stå i § 2 (eller i en annen paragraf) i Grunnloven i tillegg til prinsippet om religionsfrihet?

Grunnlovens § 2 bør i så fall bli en verdiparagraf der det uttrykkes at vi i dette landet har et kristent og humanistisk verdigrunnlag for samfunnet. Nord-Hålogaland bispedømmeråd slutter seg til forslaget til ordlyd fra stat-kirke-utvalgets flertall:

Den kristne og humanistiske Arv forbliver Statens Værdigrundlag.

I tillegg ønsker bispedømmerådet å grunnlovsfeste statens ansvar for en aktiv, offensiv og støttende tros- og livssynspolitikk, og gir sin støtte til følgende ordlyd fra stat-kirke-utvalgets flertall som alternativ til dagens § 16:

Det paahviler Statens Myndigheder at lægge Forholdene til Rette for at Den norske Kirke og andre Tros- og livssynssamfund gives Adgang til at udøve deres Virksomhed i Henhold til deres Egenart.

7. Hvem bør ha ansvaret for gravferdsforvaltningen?

Flertallet: Den norske kirke har i århundrer forvaltet gravferdsordningen i dette landet. I forbindelse med ny kirke- og gravferdslovgivning for ti år siden, ble forvaltningen lagt til den lokale kirke. Forvaltningen utøves på vegne av hele befolkningen, uansett trostilhørighet. Utøvelsen av denne har fått gode skussmål nasjonalt, og et flertall på 5 i Nord-Hålogaland bispedømmeråd kan ikke se at det har kommet nye momenter inn de siste ti år som skulle tilsi en ansvarsendring her.

Mindretallet: Den norske kirke forvalter gravferdsordningen på vegne av hele befolkningen i landet. Med en utvikling der det blir et stadig større religions- og livssynsmangfold, mener 1 medlem i Nord-Hålogaland bispedømmeråd at det er riktig at kommunen som livssynsnøytral instans overtar dette forvaltningsansvaret. For kirken vil dette gi mulighet for i større grad å fokusere på kirkens primære oppgaver. 1 medlem av rådet ønsker ikke å tilkjennegi noen mening på dette punkt.

8. Hvem bør eie og forvalte kirkebyggene?

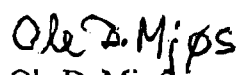
Historisk sett har kirken lokalt alltid eid sine kirkebygg. Før de lokale menigheter ble selvstendige rettssubjekter for ti år siden var det riktignok kommunene som stod som eiere, men da som egnet rettssubjekt på vegne av lokalmenigheten. Slik Nord-Hålogaland bispedømmeråd ser det, ble det endelig og selvfølgelig slått fast i forbindelse med den nye kirkeloven av 1996, at den lokale kirke eier sine kirkebygg.

Når det gjelder det økonomiske ansvaret for byggene, bør det ved endrede relasjoner mellom stat og kirke være den lokale kommune som har det økonomiske ansvaret for drift, vedlikehold og bygging av kirker. Dette vil sikre en fortsatt dialog og kontakt mellom kirke og kommune lokalt, og vil kunne gjennomføres ved en bevilgningsøkonomi der stat og kommune fortsetter med et delt ansvar for kirkens økonomi.

For noen kirkebygg må det etableres egne ordninger. Et kirkeantikvarisk fond bør etableres for å gi ekstra tilskudd til fredede og verneverdige kirkebygg i drift.

Når det gjelder Opplysningsvesenets fond betrakter Nord-Hålogaland bispedømmeråd dette som et kirkelig fond som består av det som tidligere har vært kirkelig eiendom. Fondet må overføres til Den norske kirke ved endrede relasjoner mellom stat og kirke.

Med vennlig hilsen

Ole D. Mjøs
bispedømmerådsleder

Sjur Skollevoll
stiftskapellan/rådgiver
Direkte innvalg: 77 60 39 82

Kopi: Kirkrådet

Vedlegg: Utfylt svarskjema

Staten og Den norske kirke – Spørsmål til høringsinstansene**Navn på høringsinstans: Nord-Hålogaland bispedømmeråd****Type høringsinstans**

- ☐ Kommune
☒ Menighetsråd/kirkelig fellesråd/bispedømmeråd
☐ Prost/biskop
☐ Tros- eller livssynssamfunn utenfor Den norske kirke
☐ Frivillig organisasjon innenfor Den norske kirke
☐ Annen offentlig instans
☐ Annen privat instans

1. Hvilke overordnede prinsipper bør ligge til grunn for tros- og livssynspolitikken?

Svar:

- En aktiv, offensiv og støttende tros- og livssynspolitikk
- Religionsfrihet
- Et landsdekkende kirkelig tilbud, med utgangspunkt i den lokale menighet

2. Den norske kirke som statskirke:

- ☐ Bør fortsette
☐ Bør avvikles
☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

3. I hvilken lov bør Den norske kirke være forankret?

- ☒ Grunnloven
☒ Egen kirkelov vedtatt av Stortinget
☐ Lov om trossamfunn
☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

2 stemmer

5 stemmer

4. Hvordan bør Den norske kirke finansieres?

- ☐ Gjennom medlemsavgift
☐ Medlemsavgift med noe støtte fra det offentlige
☐ Støtte fra det offentlige og med noe medlemsavgift
☒ Offentlig finansiering uten medlemsavgift
☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

5. Hvordan bør valgordningene og demokratiet være dersom statskirkeordningen avvikles?

☒ Valgordningene bør være som i dag	5 stemmer
☒ Øke bruken av direkte valg til kirkens besluttende organer	2 stemmer
☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare	

Eventuelle andre ordninger:

6. Dersom statskirkeordningen avvikles, hva bør i så fall stå i § 2 (eller i en annen paragraf) i Grunnloven i tillegg til prinsippet om religionsfrihet?

(Her kan du/dere sette kryss på ett eller flere alternativer)

☐ Ingen tillegg	
☐ De politiske prinsipper som statsforfatningen bygger på; så som demokrati, rettstaten og menneskerettighetene	
☒ Det kristne og humanistiske verdigrunnlaget	
☐ Det humanistiske verdigrunnlaget	
☐ At Den norske kirke er en evangelisk-luthersk kirke	
☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare	

Eventuelt annet:

- Det påhviler Statens Myndigheter at legge Forholdene til Rette for at Den norske Kirke og andre Tros- og livssynssamfund gives Adgang til at udøve deres Virksomhed i Henhold til deres Egensart.

7. Hvem bør ha ansvaret for gravferdsforvaltningen?

☒ Den lokale kirke (menighetsråd eller kirkelig fellesråd)	5 stemmer
☒ Kommunen	1 stemme
☒ Vet ikke / ønsker ikke å svare	1 stemme

8. Hvem bør eie og forvalte kirkebyggene?

☐ Den lokale kirke bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret	
☒ Den lokale kirke bør eie kirkebyggene, og kommunen bør ha det økonomiske ansvaret	
☐ Kommunen bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret	
☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare	